

ОРИГІНАЛЬНИЙ ДОКУМЕНТ З ЧАСІВ ВЕЛИКОГО ГОЛОДОМОРУ В УКРАЇНІ

Василь СОКІЛ

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-3164-1217>

доктор філологічних наук, професор,
завідувач відділу,

Інститут народознавства НАН України,

відділ фольклористики,

проспект Свободи, 15, 79000, м. Львів, Україна

e-mail: vasylsokil@gmail.com

Львів як особливий центр Галичини займав важливе місце в націєтворчих процесах України, він залишався таким упродовж усього ХХ століття, як і зараз, на початку ХХІ століття, оскільки тут українське населення визначається високою етнічною свідомістю. Тут сформувалася потужна наукова, духовна та суспільно-політична еліта, яка об'єднувалася навколо товариства «Просвіта», Наукового товариства імені Шевченка, що тривалий час виконувало функції Всеукраїнської академії наук, громадські організації. Вони намагалися контактувати з представниками Наддніпрянської України навіть у найтяжчі роки голодоморів.

З великою силою ширився рух у Західній Україні проти спланованого радянською владою Голодомору 1932—1933 років на Великій Україні. Активну діяльність у цій справі проводив створений у липні 1933 року Громадський Комітет рятунку України у Львові, який очолив адвокат і громадсько-культурний діяч Дмитро Левицький. Згідно з відозвою («комунікатом»), Комітет закликав українське громадянство заснувати різні організації з метою проведення цілеспрямованої масової та успішної акції на підтримку голодуючих. Цей Комітет нараховував до 9 чоловік та розташувався у Львові на вулиці Підвальній, 7, III поверх. Він дуже активно почав свою діяльність, і вже буквально за два тижні напрацював документ про підтримку українців підрадянської України, яка була охоплена масовим голодомором.

Суть підготовленого документа полягала в тому, щоб привернути увагу до тієї страшної події всіх небайдужих людей як в Україні, так і за кордоном. У ньому наголошувалося, що цей «найбагатший край в Європі корчиться нині в голодних муках і болях і терпить невиносимий гнет». Далі повідомляється, що більшовики нищили українців упродовж багатьох років у тюрмах, засланнях, а найактивніших розстрілювали. Тепер морять їх голодом, через те в них основне прохання: «Рятуйте, бо загинемо від насильства і голоду!»

З тих міркувань Громадський Комітет рятунку звернувся до всього українського народу на материковій її частині та за океаном пасивно не приглядатися «величезному горю та мукам Твоїх неволених і голодних братів». Потрібна активна громадянська й національна позиція. Мовчати далі не можна, а старатися «зворушити сумлінням цілого людства», щоб зрозуміти становище українців та допомогти їм.

Виймо у великий двір на триногу!

Український Народі!

Безмежа України, твій материний, цей найбагатший край в Європі, корчаться нині в голодному жужжінні і болах і терплять невимовний національний гнет.

Російські комуністи-бандюки до вогню і мечем знищили Українську Державу над Дніпром до Східних моридині овою диктатурою на нашій землі, розплнають тепер український народ. Вони мають найкращий його зміст розстріляти, мучати тернями і везоннями і масово вогнодити усе населення на Україні.

Чи не погодилися й не сподіюєшся на виступати правді! Про це страшно правду говорити нині головно світу, про це болячу правду мають всі наші брати у численних містах до Європи і в інших країнах, що вихляють правду оповідають і численні зв'язки в Європі і Америці. Далеко це прагнучи правду викрикнути комуністи. У своїх містах мають незлічені братів і в усіх оповідати утішати чужою революційною кривд: "Вступайте до воєнних відомств до голоду!"

Український Народі! Део ти не знаєш мекми Великої України, чи в Галичині, чи в Океанах в Америці, чи на Івано-Франківщині, чи в долині Австралії, чи на Буковині й Вєдєрщині, чи в Німеччині на Закарпатті й на еміграції в Європі, чи в Голандії й Америці - міже ти не можеш спокійно присидати до закарпатського гора та мукати твоїх незалежних і голодних братів.

Ти мучиш окремих овоє тверде слово гнобителів і світові цілому про їхню неволю. Ти мучиш робити все, щоб рятувати окремих і отруєних 30-ти мільйонів братів, - щоб рятувати так самих себе, овоє національне життя перед заглодою. Ноє комуністичні московські диктатори владують все на овоє життя українського народу до найовоє пів їм владую. Вони знищують всі багатства української землі, вивчають

врушували українське народне господарство, вони через наємну колективізацію геть заваляли хліборобство й довели українське населення до голоду. На українських широкіх, урожайних землях ростуть тепер переважно бур'яни, а український хлібороб у голодовних мукх домотався до жидів до додогоди. На українській землі де недавно хитався непрогнилі пшеничні яєні овоїми бур'янами колосоми, а прикувало наслідком комуністичної державної господарки вжодило додо. Чиє найстрашніше яєще під сонцем. Щоби в хліборобській країні брати поглиа в голоду брати - цього світу не чував і земля наша доої не знала.

Свідече й вжодило до до оповідає російських комуністів від того, доби тепер, при зборі шогорічних незалежних урожай, не вможливити ової руки на весь український збір. Комуністи рідими вивезти в Україну все збіє на північ, у московські промислові осередки, в українське населення так землі віддати масово на поалу голодної смерті. За сороти населення проти такого обдирання краю та проти голодження комуністи мають його немислосердно розстріляти, а овоє зміш за недової складають на українську національну оповідають і току гноблять український народ політично гірше московських царів. Вони вжодять усі республіканські автономії Радянської України, мають усі українські культурні видання та викоритати українців. бже на вжодженню голодом народному організації виконують при доповної терору до й вичуваний і невизначений і жодорії шадного народу політичний гнет.

Український Народі! Урявляю миря твоє терсяня. Мовчиш діді не можні спитав, де бстало українське серце, треба не тільки протестувати проти всіх комуністичних неволати, але й виворити умитими шадно жидога, поставити на ноги весь світ, доби він звернуа увагу на твоє подолання й шраївхо твої в доповгод.

Минулого тижня вжодували у Львові Українська Парламентарна Репрезентатива і всі центральні українські установа Український Промисловий Комітет рятунку України. Польові Українські Комітети треба творити по зоконо світу, треба їх працю уягидувати та спільними зусиллями змагає до ооблаження доої наших незалежних братів на Великій Україні.

Український Народі! Току диво ти не знаєш, не знаєш вишні, чи на еміграції, чи в Європі чи за океаном, ставши одностайно в оповідаєш дає сороти за неволатем. Мобілашу оповідає світу проти всіх комуністичних опрхатів на Великій Україні. Доволатий овоїми братами на Великій Україні, чим можеш і як можеш. Львівський Промисловий Комітет поведе масову рятунку акцію в криз та за кордоном і в найкоротшому часі оголосить подорожний її план. У овоїй праці Комітет рахун на загальному, масову підтримку. Повний збір в усіх повного діє Комітет вжодче до дружної оповідації всіх українців до шадно жидога видлетого в овоє ві овоїми гнобителями мажінпривозними братами.

А Ви, меншші, отруєні в голоду брати вжод Дніпро, Кубані та Дону, прийдіть від нас зовсоюю подяку дам вжоді потрібно постати в неволатю, праїть вжодно найбільшого оповідає у великому горі й будуть певні, до шадно чи шадно приде кінець нашим мукам, а зовсою зусиллями жидога і тверди, до шадно над Україною, вжод вжод доої.

Звіє дня 25 лютого 1933.

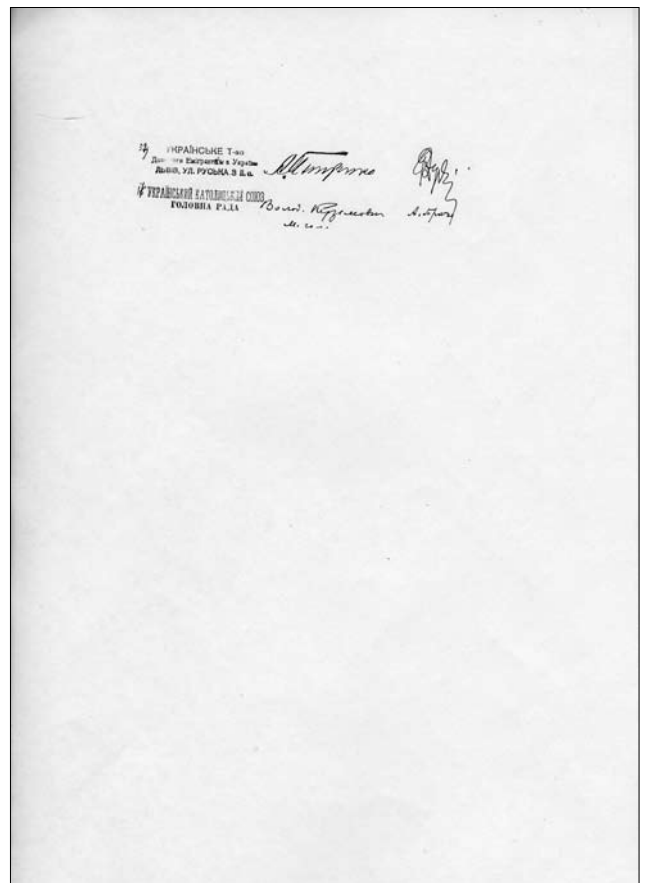
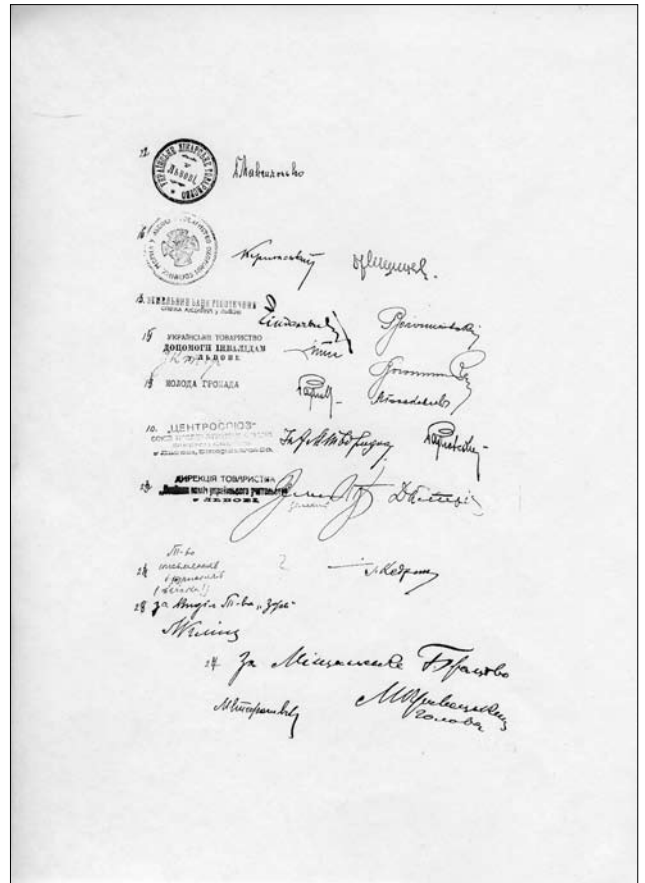
1. **Український Промисловий Комітет рятунку:**
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор

2. **Український Комітет:**
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор

3. **Український Комітет:**
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор
 Сидір Шандор, Сидір Шандор, Сидір Шандор

Список підписаних осіб з печатками організацій:

- 4. **НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР РАДІОСЛУХАННЯ** (Український Центр Радіослухання) - підпис: Шандор
- 7. **НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР РАДІОСЛУХАННЯ** (Український Центр Радіослухання) - підпис: Шандор
- 8. **Українська Народна Вісництво** - підпис: Шандор
- 9. **КРАЙОВИЙ ЦЕНТР РАДІОСЛУХАННЯ** (Крайовий Центр Радіослухання) - підпис: Шандор
- 10. **"НАРПАТИРИ"** (Товариство українців Осередку "НАРПАТИРИ" на мист і мист) - підпис: Шандор
- 11. **"БІЛЬШОЦ"** (Фабрика вжодних карбонів і вжодних) - підпис: Шандор
- 12. **Український Комітет** (Товариство українців) - підпис: Шандор
- 13. **КРАЙОВИЙ ЦЕНТР РАДІОСЛУХАННЯ** (Крайовий Центр Радіослухання) - підпис: Шандор
- 14. **ТООВАГОДНО-ОЛЕТАН** (ТООВАГОДНО-ОЛЕТАН) - підпис: Шандор

Для того у Львові були створені Українська Парламентська Репрезентація, Український Громадський Комітет рятунку України, які повинні узгоджувати всі дії «для облегшення долі наших неволених братів на Великій Україні». Як заклик звучать слова до всього українського народу: «ставай одностайно в суцільну лаву боротьби з насильством. Мобілізуй опінію світа проти всіх комуністичних страхіть на Великій Україні. Допмагай своїм братам на Великій Україні чим можеш і як можеш. Львівський Громадський Комітет поведе масову рятункову акцію в краю і за кордоном і в найкоротшому часі оголосить подрібний її плян». Документ складений 25 липня 1933 року і підтриманий майже сорока громадськими організаціями Львова. Він був опублікований у газеті «Діло» 14 серпня 1933 року в децю зредагованому вигляді. Оригінал тексту знаходиться у Державному історичному архіві Львова (фонд Громадського Комітету порятунку України). Найбільше мене вразила кількість різних організацій, товариств, що його підтримали, скріпивши печатками та підписами відповідальних осіб. Зважаючи на сучасні технології (сканування), хотів би донести до читача оригінал тексту та розмаїття печаток громадських організацій, засвідчивши ідейно соборність України; вони стануть цікавими не тільки для геральдистів, а й масовому читачеві. Окремі з них спробую присутнісно прокоментувати.

1. Українська Парламентська Репрезентація. За неї підписався голова Дмитро Левицький. 1919—1922 посол УНР у Копенгагені, один із засновників УНДО. 1928—1935 посол до польського сейму. Як секретар поставив свій підпис і Дмитро Великанович — громадський діяч у Галичині, організатор українського вчителства. 1928—1939 також посол до польського сейму.

2. Товариство «Просвіта» у Львові. Як голова на той час скріпив своїм підписом Василь Мудрий — журналіст і громадсько-політичний діяч, дійсний член НТШ. З 1921 голова українського товариства «Просвіта».

3. «Рідна школа». Українське педагогічне товариство у Львові. Напроти стоїть підпис о. Олексі

Базюка — церковного діяча, греко-католицького священника. 1926 канонік у митрополичій капітулі у Львові, мітрат.

4. «Народна торгівля». Крайовий союз споживачів. Один з підписантів Юліан Павликовський, провідний галицький кооператор, громадсько-політичний діяч. 1930—1938 член польського сенату, в якому працював як економічний експерт.

5. «Українське народне мистецтво». Кооператива домашнього промислу, заснована 1922 у Львові. Підпис Ірени Макуш-Павликовської — співзасновниці і членкині управи названої організації.

6. «Сільський господар». Крайове товариство у Львові, найважливіше на теренах Галичини. Підписант Михайло Холєвчук — агроном, ветеринарний лікар і зоотехнік, директор цієї установи.

7. «Дністер». Український банк у Львові. Один з підписантів Любомир Макарушка — економіст, фінансист, політичний діяч. 1927—1929 генеральний секретар УНДО, 1930—1935 посол до польського сейму.

8. «Союз українок» у Львові репрезентувала своїм підписом Мілена Рудницька — політична і громадська діячка, одна з ідеологів українського жіночого руху в Західній Україні. За її головування «Союз українок» розрісся у сильну всенародну організацію. У вересні 1933 М. Рудницька була делегатом від західних українців до Ліги Націй у Женеві, інформувала про голод в Україні.

9. «Великий Луг». Українське руханково-спортивне товариство у Львові, за головну Старшину якого підписався заступник М. Козланюк.

10. «Український католицький союз». Від головної ради стоять підписи Володимира Кузьмовича — політичного й громадського діяча, педагога і журналіста, у 1930-х секретар зазначеного товариства, а також підпис члена союзу А. Трача.

Таким чином, навіть частково наведена інформація показує, що у Львові питання Голодомору 1932—1933 років набрало широкого розголосу та висловлювалася масова підтримка голодуючих братів-українців на центрально-східних теренах нашої країни.